

шарлатани и на единъ съвсѣмъ непонятенъ за него езикъ, той слуша тая сѣща добродѣтель изъ устата на своитѣ искрено желанни нѣкога си пастири, съ придобиването на които той виждаше вѣрни шансове за едно по-щастливо бждаще? Ние би желали да ни докаже нѣкой, че сме даже слѣпи въ това отношение; но до тогава ние нѣма да прѣстанемъ да проповѣдваме, че при свѣтлината и топлината на полумѣсеца ни едно наше климатическо растение нѣма да вдигне врѣхъ и нѣма да принесе плодъ, и че рясата е потрѣбна за който и да е народъ не да стои при неговата люлка и да го възпитава въ дѣтинството му, а за да го опѣе и да стои надъ гроба му послѣ неговата политическа смъртъ. Попътъ е на своето мѣсто при погребението, а не при раждането. А нашиятъ народъ се намира въ оная прѣходна епоха на своя младенчески животъ, въ която прѣди всичко му е потрѣбна свобода, за да може да се развие неговия младъ организъмъ, за да може да наикне неговия мозъкъ... Българскиятъ народъ не е въ гроба на своето прѣминало, а въ люлката на своето бждаще. Помогнете му да се отързе отъ робството!

Въ реда на тѣзи мисли се опрѣдѣля цѣлата практическа политика на революционера-поетъ, и чини ни се, извънъ тѣзи мисли, извънъ тази политика неможе, нито е допустимо да се търсятъ основнитѣ черти на неговия характеръ и като човѣкъ, и като общественъ дѣецъ. Ботйовъ бѣше привърженикъ на най-прогресивното течение въ общественната наука отъ своето врѣме, бѣше си изработилъ едно гледище, което го поставяше въ непримирима борба съ враговетѣ на свободата и човѣчеството ¹⁾, бѣше пригърналъ интере-

¹⁾ „... Наистина, голѣма душевна сила трѣбва да има човѣкъ, за да може да каже: «ние си достигнахме цѣльта, защото измираме, а вие още не сте, защото сте живи!...» А това трѣбва да си каже всѣки, който мре за свободата и човѣчеството...“ (Съчинения, стр. 173).